

Vymezování újezdů a dominií ve středověku

Markéta Marková

Újezd

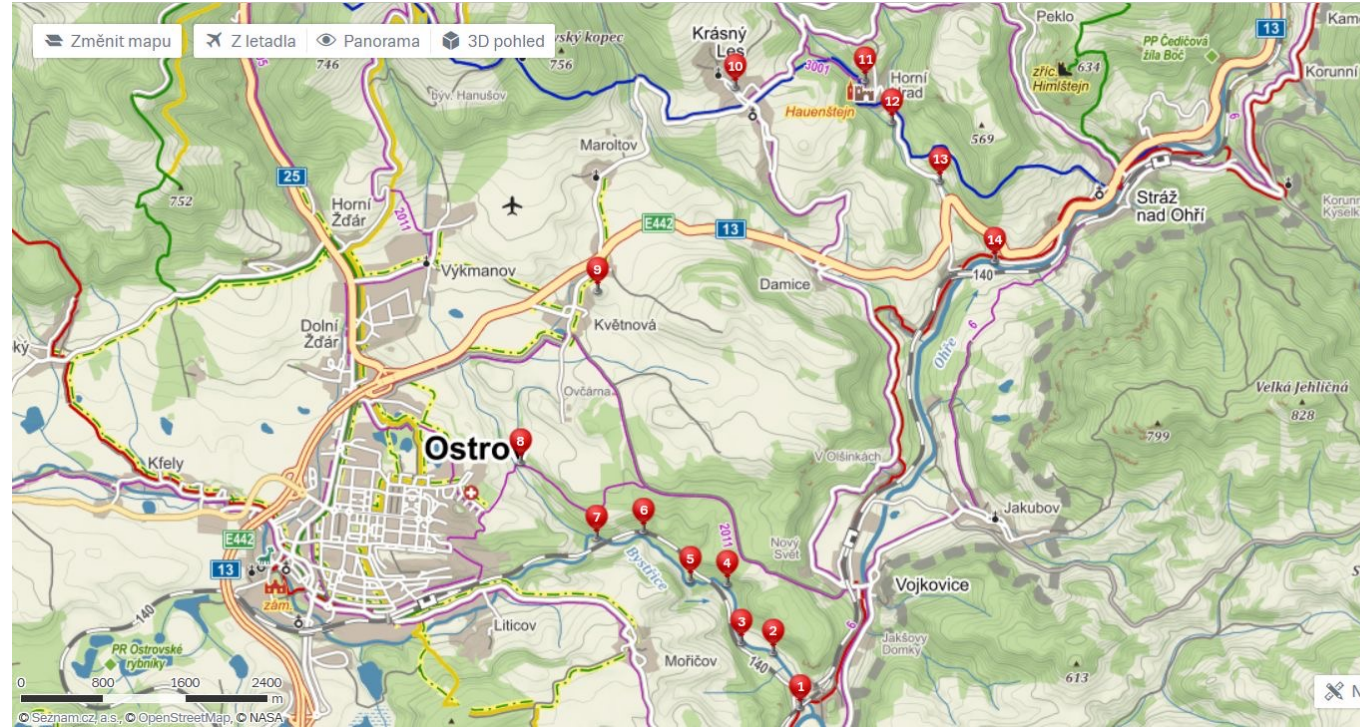
- = zalesněné, příp. řídce osídlené území
- často podél vodního toku (povodí potoka)
- meze: často vodní toky, cesty (prvky zřetelné v neosídleném území)
- Majitel: církevní instituce i světští jednotlivci (velmoži, šlechtici)

Újezdy – příklady

- Libický újezd – 40. léta 12. stol. = CDB I, č. 158, s. 163-165
 - = 3 vodní toky a cesta zvaná Lubetina:
 - *„Cameniza ex una parte, ex alia via Lubetina, versus Moraviam aqua, que dicitur Ozzlawia, in Bohemia Palaua“*
- Svatavin újezd u Želivky – 70. léta 12. stol. = CDB I, č. 287, s. 251-253
 - = řeka Želivka (zvaná Sázava), Želiv, potok Liube a stará cesta k Želivi
 - *„Et supradicti circuitus termini sunt: ab orienta Zazava, a Seleu fluvius Livbe cum ipso fluvio, ab okcidente antiqua via, que conducit ad Seleu“*

Újezdy – příklady

- velichovský a vojkovický újezd v horním Poohří pro doksanský klášter – 20. léta 13. stol. = CDB II, č. 286, s. 283-284
- Vojkovický újezd (viz mapa)

Újezdy – příklady

- polický – 50. léta 13. stol. – břevnovské pamětní záznamy = CDB V.1, č. 65, s. 127
 - páteří je řeka Metuje s přítoky, řeka Stěnava k hoře Javoru na polské hranici – území neobydlené, ale i menší toky zde měly své názvy, které ovšem nesouhlasí s pozdějšími
 - „*Methuge flumen, ... Ziirbsca fluvius intrat Methugem, usque ad fluvium, qui Wlazzinni vocatur, qui intrat superius Methugem, ... ad fluvium Vnesse nomine usque ad locum ubi influit Methugem, ... usque ad finem montium, qui Steni vocantur, ... usque ad fluvium Voletin ... flumen Stenava ... Dobrohoste fluvio ... prope meta posita directissime usque ad montes Jawore, metam Poloniae.*“

Dominium – panství

- = majetkové celky – panství, statky, ...
- majitel: církevní instituce i světští jednotlivci

Panství – Hroznata Tepelský (1197)

- CDB I, č. 357, s. 323-325 (+ konfirmace č. 358, s. 325-327)
- Testament, zakládací listina Teplé
- = 1. listina vydaná světským velmožem jeho jménem s vlastní pečetí v českém prostředí

Panství – číšník Zbraslav (1238)

- Sluhy, Hoříněves – prodej, za získaných 12 hřiven koupě Třebihošť, Střemen, Zásada
- Dehtov, dvoje Zábřezí, Trotina (část)
- Újezdec u Orasic, Orasice
- Louny, Hrobčice, jiný Újezdec
- Zeměchy
- Vykleky, Havraň (část)
- Pšov
- Žichov

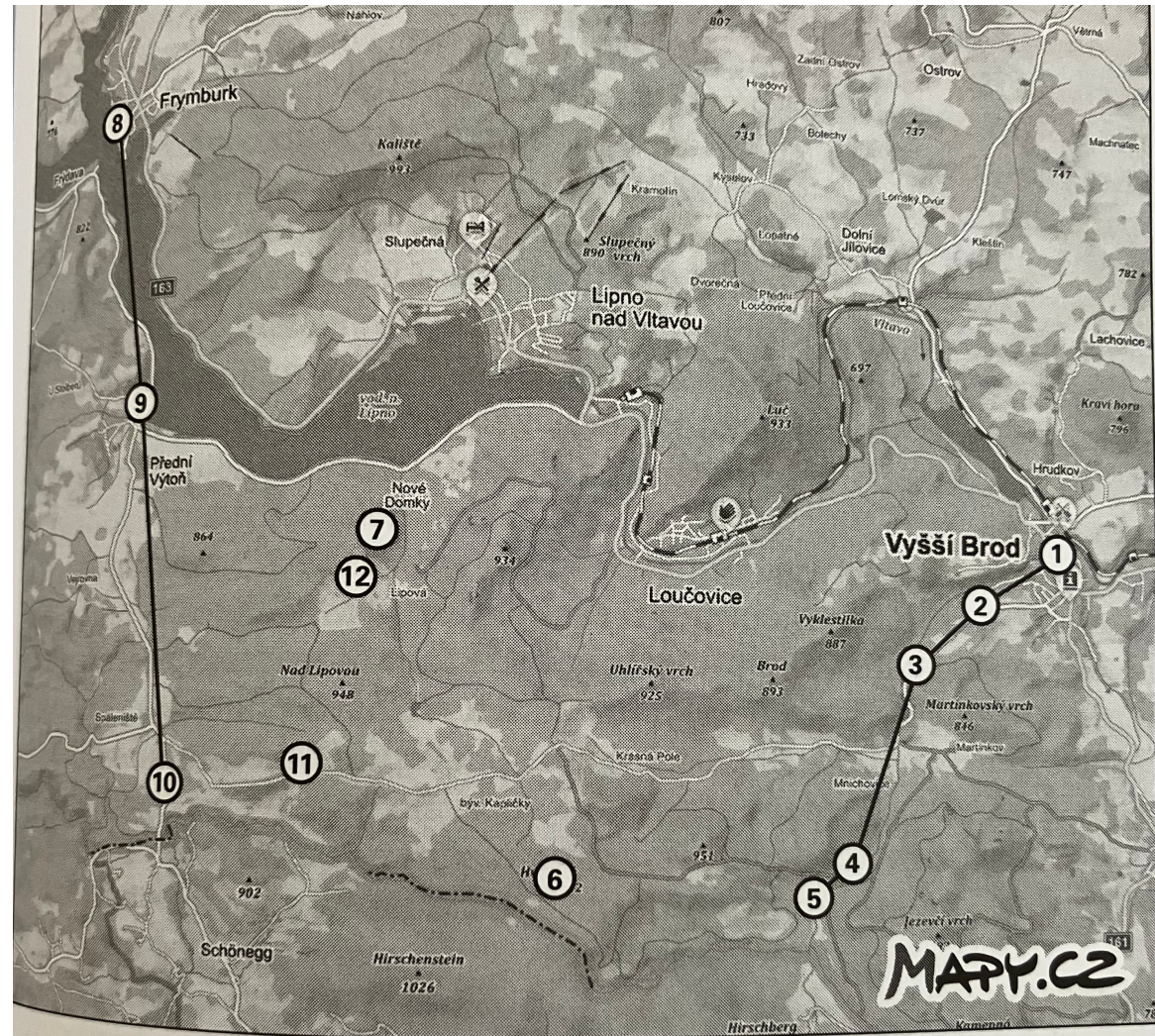
Některé nové lokalizace dle T. Velímského: Hrobčice, Újezdec u Hrobčic, Žichov na Bílinsku, Louny, Zeměchy v Poohří (tradiční lokalizace do Hrobců a Lounek na Roudnicku – J. Zemlička, i T. Klír – T. Vojtěchovský)

Panství – Vok z Rožmberka (1262)

- CDB V.1, č. 335, s. 496-499
- manželce Hedvice: Poděhusy, Stropnici, Veselí, Gmünd
- výčty darů jednotlivcům (včetně jednotlivých vsí) i klášterům (Schlägl, Vyšší Brod)
- místa v Čechách i Rakousku (Summerau, Eibenstein u Gmündu)

Klásterství Vyšší Brod

- Popis Vokovy donace v potvrzení Jana III. z Dražic:
 - západní hranice = cesta od Frymburku přes Výtoň a Weissbach do Helfenburgu (Mühlviertel)
 - východní hranice = Malá Vltavice, Mokrá
 - jižní hranice = rozvodí

Mapa klásterství Vyšší Brod. Západní mez vznikajícího klásterství tvořila cesta vedoucí od Frymburku přes Výtoň (8-10) a Weissbach do Helfenbergu v Mlýnské čtvrti (Mühlviertel), východní hranicí se stala říčka Malá Vltavice se jejím pravým přítokem Mokrá (1-5). Jižní mez, tvořící tehdejší zemskou hranici, vedla přes horu Hradiště (6) a dále po česko-bavorském rozvodí. Pokračovala podle břehu Psyn k Strasedelníku (7) a odtud k mezníkům Svatomírových vsí (11, 12), jež překračovala. Dále mířila k východní hranici statků Vítka z Krumlova, tedy pozdějšího panství Vítkův Kámen.

Klášteřství Zlatá Koruna

- 1263 zakládací listina Přemysla Otakara II. (CDB V.1, č. 391, s. 580-583) (zakládací listina) – výčty
- 1268 Hirzo daroval vsi, resp. osady (CDB V.2, č. 553, s. 118-120) – výčet

Hradiště u Olomouce

- Zakládací listina 1078 – Ota Olomoucký s manželkou Eufemií
- Prima, que cognominatur Kisselowici, sekunda Roschin, tertia Gaychyn, quarta Ugezd Lasene, qui terminatur rivulo Lodinica. Preterea data est curia, que vocatur Uzobren, cum sibi adjacentibus villis... Data est et silva, que vocatur Lubochca. .. výnosy z cel, darování lidé

Děkuji vám za pozornost